

گزارشی از یک نشست تخصصی در آموزش و پرورش شهرستان بهشهر:

نسبت مدیران با تحولات جهانی در آموزش و پرورش

ام‌لیلا صدی

اشاره

از آنجایی که دانش و فناوری به سرعت رشد کرده است، آموزش و پرورش این عصر نمی‌تواند نسبت به تحولات این حوزه‌ها بی‌اعتنا باشد و برای آن‌ها برنامه‌ریزی و راهبرد مدونی نداشته باشد. تحولات جهانی قطعاً رویکردها و موضوعات گوناگونی را در آموزش و پرورش مطرح می‌سازد؛ مباحثی که هم در میان پژوهشگران و اندیشمندان آموزش و پرورش در سطح دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی مطرح‌اند و هم نظر کارشناسان آموزش و پرورش، معلمان، والدین و جامعه را به خود معطوف ساخته‌اند.

در میزگردی که با حضور ۳۰ نفر از مدیران و کارشناسان آموزش و پرورش شهرستان بهشهر و دکتر علی خلخالی، عضو هیئت تحریریه رشد مدیریت و مدرس دانشگاه و صاحب‌نظر تعلیم و تربیت، در محل اداره آموزش و پرورش این شهرستان برگزار شد، نسبت مدیران با تحولات جهانی در آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گرفت. شرکت‌کنندگان در این میزگرد به نمایندگی از مدیران مدارس با اشاره به تجارب عملی و اجرایی خود، نکات ارزنده‌ای را درباره جایگاه خود در تحولات جهانی مطرح کردند.

آنچه در ادامه می‌آید، شرح مختصری از این میزگرد تخصصی است.

باشید و بدانید که دانش‌آموزان را برای کجا و چه جامعه‌ای تربیت می‌کنید، چه اندازه با تجربه الگوگیری از کشورهای دیگر، به ویژه در عرصه مدیریت، آشنا هستید؟ نکات مثبت و منفی این الگوبرداری را چه می‌دانید؟

۳. مدیریت مدرسه به صورت سنتی در بافت جغرافیایی مدرسه، معنی‌دار است اما اگر این بافت به هم بخورد، تکلیف مدیران مدارس چیست؟ آیا می‌توانند در آن بافت جغرافیایی هم کار کنند؟

در ادامه، شرکت‌کنندگان در میزگرد داوطلبانه به بیان دیدگاه‌های خود پرداختند.

میزگرد با خوشامدگویی قربانعلی اصغری، مدیر آموزش و پرورش شهرستان بهشهر، آغاز شد و در ادامه، دکتر خلخالی به طرح مسئله پرداخت و چند پرسش کلیدی میزگرد را این‌گونه مطرح کرد:

۱. نسبت آموزش و پرورش به طور کلی، مدیران مدارس به طور خاص و مدارس به طور ویژه با تحولات جهانی چگونه است؟ در طول قرن گذشته، در کدام قسمت‌ها، به ویژه در حوزه مدیریتی، تبدلات جهانی بیشتری داشته‌ایم؟

۲. با توجه به اینکه به عنوان مدیران مدارس در شهرستان قطعاً باید تصویری از جایگاه خود در تحولات جهانی داشته

با آموزش توانایی حل مسئله، دانش‌آموزان را برای مواجهه با تحولات جهانی مجهز کنیم.

قدرت‌الله قلعه‌سری، مدیر دبستان

غیردولتی فردوسی:

دنیای آینده پیچیدگی و تغییرات و تحولات بسیار پرشتایی خواهد داشت. چه تحولات مطابق سلیقه و ارزش‌های ما باشد و چه نباشد، فرزندان ما در این دنیا زندگی می‌کنند و باید آن‌ها را آماده کنیم. لازم است به بچه‌ها آموزش دهیم تا بتوانند مسائل خود و جامعه را حل کنند. آموزش تفکر انتقادی و خلاقانه و افزایش قدرت تجزیه و تحلیل به دانش‌آموزان، در مواجهه با چالش‌های آینده کمک خواهد کرد.

به نظر من هیچ مدیری در هیچ سازمانی به اندازه، یک مدیر در مدرسه، آزادی عمل ندارد. شرایط برای اجرای ابتکارات و طرح‌ها آماده است و مدیر می‌تواند تحولات بسیار اساسی در مدرسه خود ایجاد کند. باید بتوانیم انسان‌هایی شایسته تربیت کنیم که نه تنها مسائل خانواده و جامعه خود بلکه مسائل جهانی را هم بتوانند حل کنند و در این راه چاره‌ای جز بهسازی تفکرات بچه‌ها نداریم. باید به آنان بیاموزیم چگونه با چالش‌ها روبه‌رو شوند و برای آن‌ها راه‌حل‌های بومی که براساس فرهنگ، اعتقادات و ارزش‌های ما باشد، پیدا کنند. ما در مدرسه خودمان در چهارشنبه‌های فلسفی، با استفاده از فرهنگ و اعتقادات خودمان از طریق داستان‌های مثنوی معنوی، شیخ عطار، ملانصرالدین و بهلول به دانش‌آموزان فلسفه می‌آموزیم.

برای برقراری ارتباط با همتایان خود در کشورهای دیگر ابزار لازم را در اختیار ندارم.

منصور فضایی قره‌باغ، دبیر تاریخ

و سرگروه آموزشی رشته تاریخ:

از آنجا که دانش‌آموخته رشته تاریخ هستم، در بحث تحولات جهانی، کتاب‌های درسی تاریخ را در تعدادی از کشورها، از جمله کشورهای عربی و اروپایی، بررسی کرده‌ام. برای مثال، کتاب‌های تاریخ کشورهای سوئد و فرانسه در قالب پژوهش گسترده چند منبعی و آموزش کارگاهی، حقوق و تکالیف شهروندی و تربیت شهروند موظف و کوشا برای فردای بهتر کشور و منطقه را هدف قرار داده‌اند؛ در صورتی که کتاب‌های تاریخی ما ژورنالیستی هستند و مفاهیم خاصی را به دانش‌آموزان منتقل نمی‌کنند.

همچنین در مواجهه با دانش‌آموزان معاصر، که فرزندان عصر دیجیتال‌اند، نتوانسته‌ایم مرجعیت را به دست آوریم، که دلیل آن هم نقصان آموزش و کمبود ابزارهای مالی است. برای مثال، من به عنوان سرگروه آموزشی یک سیستم رایانه‌ای که از طریق آن بتوانم با همتایان خود در کشورهای دیگر در ارتباط باشم، در اختیار ندارم. این مسئله ما را در تبادلات جهانی با مشکل مواجه خواهد کرد.

از تحولات جهانی در بعد اخلاقی و دینی غافل نشویم!

مجید شجاعی، مدیر مدرس، طلایه‌داران: ما در مواجهه با تحولات جهانی، به لحاظ تحولات علمی توانسته‌ایم به سرعت

خودمان را همراه کنیم اما از تحولات اخلاقی و دینی، که در جهان امروز به مراتب حساس‌تر است، غافل شده‌ایم. نتیجه این می‌شود که دانش‌آموزان ما تحت فشار قرار می‌گیرند. ما در مسیر تحولات جهانی، باید یک کلید جهانی به دانش‌آموزان بدهیم و از منطقه‌ای و بومی فکر کردن صرف بیرون بیاوریم. لازمه این امر آن است که سیستم آموزش و پرورش بتواند زمینه ارتباط مدارس ما را با مدارس خارج از کشور مهیا کند. ما درصددیم مقدمات این کار را فراهم کنیم تا دانش‌آموزانمان از این فضای شهرستانی خارج شوند.

عامل مهم دیگری که مانع مواجهه سازنده ما با تحولات جهانی می‌شود، بی‌توجهی آموزش و پرورش به علوم انسانی و نظریه‌پردازی در این حوزه است؛ در حالی که تحولات جهانی به علوم انسانی بیش از علوم دیگر اهمیت می‌دهد.

الگوهای جهانی بدون بومی‌سازی کارساز نیستند.

علی نقی شامل، مدیر مدرسه دولتی شهید صحرایی:

زمانی که الگوها و مدل‌های کشورهای جهان را وارد می‌کنیم، قطعاً لازم است بومی و با فرهنگ ما همسان شوند؛ در غیر این صورت، ضربه می‌خوریم. زمانی که می‌خواهیم یک سبک مدیریت را که در کشورهای دیگر خوب عمل کرده است به کار بگیریم، باید عوامل مختلف را بسنجیم و با حساسیت عمل کنیم. همچنین قبل از اینکه به حوزه تحولات جهانی وارد شویم، لازم است مقاطع آموزشی خودمان را در داخل به خوبی بشناسیم و با اهداف هر دوره آشنا باشیم. حواسمان باشد که ۲۰ سال بعد دانش‌آموزانمان ما را قضاوت خواهند کرد.

نکته نگران‌کننده دیگر این است که والدین نیز در همان سال‌های اولیه تحصیل فرزندشان بیشتر دغدغه کلاس کنکور و مدرسه تیزهوشان دارند تا اینکه به فکر آموزش شهروندی به بچه‌ها باشند. با وجود این سیستم در تحولات جهانی حرفی برای گفتن نداریم.

دکتر خلخالی: اشاره به شهروند جهانی، نکته مهمی بود. در تعامل ما با جهان، جامعه‌ای موفق‌تر است که تربیت شهروند جهانی را مدنظر قرار دهد و لازمه این امر، ریز شدن در فرهنگ بومی است. نتیجه چنین میزگردی هم باید این باشد که به عنوان یک مدیر یا معلم فکر کنیم که جایگاهمان نسبت به مدیر یا معلم معادل ما در شهر، استان یا کشور دیگر چگونه است.

با برنامه، با تحولات جهانی مواجه شویم.

سیدصبور اهاشمیان رستمی، مدیر مدرسه ابتدایی شهید هاشمی‌نژاد:

در سال‌های خدمت در آموزش و پرورش به چشم دیده‌ام که آموزش و پرورش جهانی به این سمت پیش می‌رود که علائق مشترک ایجاد کند. این اتفاق در بردارنده مزایایی چون تبادل تجربه‌ها و انتقال فناوری بوده اما مسلماً آسیب‌هایی هم داشته است؛ از جمله اینکه در زبان دانش‌آموز و دامنه واژگان او تغییراتی ایجاد شده و ما به سمت تک قومیتی رفته‌ایم. در این شرایط ما برای پررنگ‌تر کردن فرهنگ بومی متناسب با شرایط سنی دانش‌آموزان برنامه‌هایی چون قصه‌گویی با لهجه بومی و جشنواره غذای سنتی را تدارک می‌بینیم و اجرا می‌کنیم. چرا که معتقدیم باید در کنار استفاده از فناوری، بچه‌ها را نسبت به سنت‌های خوب گذشته خودشان علاقه‌مند کنیم.

با توجه به سرعت سرسام‌آور فناوری، آموزش و پرورش باید تلاش کند که از این قافله عقب نماند. تنها حرکت در مسیر رشد فناوری کافی نیست، بلکه باید تغییرات محتوایی نیز داشته باشیم. در کشور ما پیرو سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی کارهای خوبی انجام شد اما به گفته مقام معظم رهبری، تحول باید مبتنی بر هویت دینی و ملی و با استفاده از نیروهای کارآمد و زبده نظام تعلیم و تربیت انجام شود.

دکتر خلخالی: برنامه‌هایی که برای پررنگ‌تر کردن فرهنگ بومی اجرا کردید، ارزشمند است. قدرت و توان فرهنگی ما ظرفیت‌های کافی برای ارائه الگوهای مؤثر دارد. مهم این است که بتوانیم کارهایی را که در این مسیر انجام می‌دهیم، مستند کنیم و به اشتراک بگذاریم.

لزوم اتفاق نظر سیاستمداران و علما در مواجهه با تحولات جهانی

فاطمه صغری ستونه، دبیر معارف و سرگروه آموزشی رشته دینی و عربی:

این نکته که در جهانی شدن کدام یک از ابعاد اقتصادی، فرهنگی و فناوری را هدف قرار دهیم، باعث می‌شود که ما با شرایط متفاوتی روبه‌رو شویم. صاحب‌نظران برای هر یک از این موارد تعاریف مختلفی ارائه کرده‌اند. همچنین یکی از چالش‌های اصلی ما در بحث جهانی شدن، نبود اتفاق نظر در بین سیاستمداران و علما جهت وارد شدن هر فناوری به کشور و تعریف جهانی شدن است. به دنبال آن، من به عنوان معلم نیز در تعریف این امر برای دانش‌آموزانم با مشکل مواجه خواهم بود. کتاب‌های درسی ما با توجه به سند تحول بنیادین تغییر کرده اما تعدادی از همکاران ما که بیش از ۲۵ سال نیز سابقه خدمت دارند، هنوز روش خود را تغییر ندادند و با وجود دریافت آموزش‌های ضمن خدمت، به‌روز نشده‌اند. در مواجهه با تحولات باید موارد این‌چنینی را مدنظر قرار دهیم؛ در غیر این صورت نمی‌توانیم در مسیر جهانی شدن قدم برداریم.

جامعه جهانی نیازمند توسعه سرمایه‌های اجتماعی است

علی خادمی، مدیر هنرستان بعثت زاغمرز:

هدف آموزش و پرورش، آموزش برای زیستن است و زیستن یعنی به وجود آوردن و تولید سرمایه‌هایی که در جامعه با هم در ارتباط باشند و جامعه سلامت باشد. ما نیروی انسانی متخصص تولید کرده‌ایم اما به دنبال سرمایه‌های اجتماعی چون اعتماد، احترام متقابل و صداقت نبوده‌ایم. وقتی دانش‌آموزی احترام را رعایت نمی‌کند یا راننده‌ای دابل پارک می‌کند، علت این است که ما نتوانسته‌ایم در مقطع ابتدایی، اخلاق شهروندی را در بین بچه‌ها نهادینه کنیم و آن‌ها به کف جامعه آمده‌اند. این در حالی است که این آموزش از عوامل پیشرفت کشورها در جامعه جهانی است. پیشنهادم اختصاص دادن ساعت خاصی از برنامه هفتگی مدرسه به این آموزش‌ها به صورت مستقیم است. در این مسیر، ما در هنرستان دولتی خودمان طرح «دانش‌آموز توسعه‌یافته» را برای آموزش اخلاق شهروندی، آموزش محیط‌زیست و مهارت‌های زندگی اجرا کرده‌ایم که توفیقاتی داشته و نتیجه آن تغییر مثبت در رفتار دانش‌آموزان بوده است.

بسترسازی مناسب برای برنامه‌ها

در مسیر تحولات جهانی
یوسف اصغری، کارشناس مسئول حراست:

خروجی‌های آموزش و پرورش ما را بسیاری از کشورهای پیشرفته پذیرش می‌کنند. سطح آموزشی ما در دنیا قابل پذیرش است. اما ما شهروندان خوبی نیستیم و معضلاتی از این گونه خواسته یا ناخواسته به مشکلات دیگر ما چون قانون‌گریزی دامن زده که نیازمند توجه بیشتر است. ما در عرصه‌های مختلف، به ویژه آموزش، تغییرات زیادی داریم اما در مسیر تحولات جهانی، آنچه موجب نقصان ماست، بسترسازی نکردن برای برنامه‌ای است که اجرا می‌کنیم.

چندگانگی در سیستم آموزشی

علی اکبر عموزاد، کارشناس مسئول ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات:

دانش‌آموز طی هر سال و در دوره‌های تحصیلی مختلف با رویکردهای متفاوت فلسفی، هنجارها و ارزش‌های گوناگون در کتاب‌های درسی خود مواجه است. در این شرایط نه تنها هماهنگی به وجود نخواهد آمد بلکه دانش‌آموز با چندگانگی مواجه خواهد بود. او طی سال‌های تحصیلی بار عظیم تفاوت‌های فناورانه را از یک طرف و تغییرات فرهنگی را از طرف دیگر به دوش می‌کشد. آیا در چنین سیستمی که الگوهای مختلف برای دانش‌آموز بارگذاری می‌شود، می‌توان انتظار داشت که او در پایان دوره تحصیل برای جهانی شدن آماده باشد؟ چگونه خود را با اهداف متصور در اسناد بالادستی همسو و هماهنگ کند؟

مبادلات جهانی ما در فرادست

سیستم چیست؟

سیدجعفر هاشمی‌نسب، مدیر مدرسه نمونه دولتی شهید شیرآقایی:

ما در فرادست سیستم، در ارتباط و مبادله با جامعه جهانی چالش داریم. یکی از دلایل این امر، سیاست‌زدگی در آموزش و پرورش است. ما اگر در فرادست بتوانیم اتفاق نظر و برنامه درستی داشته باشیم، در پایین دست جامعه و مدارس نیز خواه ناخواه این اتفاق خواهد افتاد. چرا با وقوع یک تصادف، تا چند ماه اردوهای دانش‌آموزی متوقف می‌شود؟ مگر قرار است دانش‌آموزان در چار دیواری کلاس ساخته شوند؟ همگام با تحولات جهانی، ما برای کلاس سرود و تئاتر که مبنای فرهنگی دارد، چه چاره‌ای اندیشیده‌ایم؟ اگر ما سیستم‌های جوامع دیگر را نقد می‌کنیم، باید خودمان هم برنامه داشته باشیم. ما فقط نقد می‌کنیم اما چیزی برای ارائه نداریم و چنته‌مان خالی است.

مطالعه کنیم تا از تحولات جهانی

عقب نماییم

عباس بهادری، مدیر مدرسه شهید لطیفی رستم کلا:

دوستان به لزوم توانمندسازی نیروی انسانی اشاره کردند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این نیروی انسانی، میزان مطالعه اوست. میزان مطالعه در جامعه و آموزش و پرورش کم است؛ در صورتی که یکی از قدم‌های ابتدایی برای همراه شدن با تحولات جهانی، مطالعه فرهنگ‌های دیگر است. استفاده از تجارب همکاران نیز در این مسیر کارساز است. طی دو سال اخیر اتفاقات خوبی افتاد و در دوره ابتدایی از ما خواسته شد که مدارس همپایه از تجارب یکدیگر بهره ببرند و شورای معلمان را با هم برگزار کنند. این کار بستر مناسبی برای شناخت خودمان که دروازه ورود به شناخت جهان بزرگ‌تر است، فراهم می‌کند.

با پژوهش، قدم در مسیر تحولات

جهانی بگذاریم

مرتضی پریچهره، کارشناس توسعه، پژوهش، برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی:

پژوهش در آموزش و پرورش در مواجهه با تحولات جهانی از اهمیت زیادی برخوردار است. ما یا بدون تحقیق کار می‌کنیم و یا بعد از انجام دادن، برای بررسی نتیجه کار تحقیق نمی‌کنیم. پیترو دراکر می‌گوید: «چیزی که در گذشته عامل موفقیت بوده دلیل بر این نیست که در زمان حال هم عامل موفقیت باشد». برای مثال، مدت‌هاست که دانش‌آموزان را در مراسم صبحگاهی طولانی با برنامه‌های متنوع سرپا نگه می‌داریم اما تاکنون هیچ‌کس تحقیق نکرده است که آیا با چنین وضعیتی دانش‌آموزان به نقطه مطلوبی خواهند رسید؟

با این شرایط دانش‌آموز نسبت به قرآنی که تلاوت می‌شود، بدبین نمی‌شود؟ همچنین، در ارتباط با تحولات جهانی باید ببینیم در اموری چون تربیت دینی، تربیت جنسی، تربیت بدنی، هوش هیجانی، ترویج شادی، سواد ارتباطی، سواد عاطفی و سواد رایانه در کجای کار هستیم.

امیدپراکنی

دکتر خلخالی:

در تبادلات جهانی وقتی از دریچه دیگری به خودمان نگاه می‌کنیم، نسبت به خودمان شناخت بهتر و مناسب‌تری خواهیم داشت. آموزش و پرورش محور وحدت ملی و تبادلات جهانی ماست. تا زمانی که آرمان‌گرایانه به دنبال این باشیم که تمام تحولات تحت کنترل مان باشد، کاری از پیش نخواهیم برد. همه ما به عنوان خروجی‌های آموزش و پرورش قدرت نقادی خوبی داریم اما بعد از پرداختن به نقد در جلسات این‌چنینی، وظیفه ما در مواجهه با دانش‌آموزان و معلمان امیدپراکنی است. باید دانش‌آموز را سرشار از امید به جامعه بفرستیم.

با فرهنگ غنی مان، می‌توانیم در

تحولات جهانی تأثیرگذار باشیم

قربانعلی اصغری، مدیر اداره آموزش و پرورش شهرستان بهشهر:

ما نمی‌توانیم دور خودمان دیوار بکشیم. باید جهانی شدن را قبول کنیم اما در این بین با توجه به فرهنگ غنی‌مان باید تأثیرگذار باشیم. مشکلاتی که در این میزگرد به آن‌ها اشاره شد، وجود دارند اما این من و شما هستیم که به عنوان معلم، مدیر و رهبر برنامه درسی باید در برابر این مشکلات، توانمند ظاهر شویم. ما خودمان را باور نداریم و خودباوری را هم به بچه‌ها انتقال ندادیم. گفته می‌شود که آموزش و پرورش متمرکز است اما واقعیت این است که عملاً داریم نیمه‌متمرکز کار می‌کنیم؛ بنابراین، می‌توانیم تأثیرگذار باشیم. اگر خودباوری و اعتماد به نفس را در خود تقویت کنیم و به دانش‌آموزان انتقال دهیم می‌توانیم از نکات مثبت الگوهای جهانی تأثیر بپذیریم، نکات منفی آن را از سر بگذرانیم و به هدف آموزش و پرورش، که حیات طیبه است، نائل آییم.

سخن آخر

در پایان شهین محمودیان، معاون آموزش متوسطه اداره آموزش و پرورش شهرستان بهشهر، ضمن تشکر از شرکت‌کنندگان در این میزگرد تخصصی، ابراز امیدواری کرد که با تلاش صاحب‌نظران عرصه تعلیم و تربیت شاهد رشد و توسعه جامعه اسلامی باشیم و با نشاط و پویایی همیشگی در تحولات جهانی و تصمیم‌گیری‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نقشی تعیین‌کننده ایفا کنیم.

